

UVOD V FILOZOFIJO

Beseda filozofija izvira iz grščine;

filia – ljubezen (kot nagnjenje)

sofija – modrost

V slovenščini izraz pomeni **modroslovje** (adekvatno nadomestilo tujki).

V kitajski filozofiji je pomemben Konfucij, v japonski pa Zen budizem.

Ali sploh kaj vemo? Smiselni odgovor: DA ali NE!

Znanja se nanaša na RESNICO; DOGMA ali splošno znana resnica; filozofska resnica.

MIT – zgodba, ki je delno resnična, značilna je posebna vrsta bitij

Tales – prvi evropski filozof (drugi: Aristotel, Hipokrat, Aristokrat,...); spadal med 7 modrih

KARL JASPERS

*nemški filozof; pisal lahko razumljivo filozofijo.

Filozofija kot stroka je nastala že **pred 2500 leti**, kot **mitično mišljenje** pa že veliko prej (vendar ne v taki obliki kot obstaja danes).

Filozofija se kaže v **mitih** – kozmološki miti, ki govorijo o nastanku kozmusa. Kozmus je nastal tako, da se je red naselil v kaos, začeli so veljati zakoni (Biblija: Adam in Eva). *Kozmologija je nauk o sestavi in delovanju sveta (stari grki)/ ali mit o izvoru sveta.*

Bog je svet ustvaril iz nič, zgodil se je čudež; ob čudežu človeška pamet obtiči.

*Mit o Adamu in Evi

Mit govori o samozavedanju, ki se pojavi z izvrinitim grehom. Prikazuje človekovo rast v duhovno bitje-človek se je začel samozavedati.

*Abel in Kajn

Kajn je ubil svojega brata Abla, in njegovo smrt prikril.

človek=truplo

žival=mrhovina

žival ni duhovno bitje, ni moralno – človek ima osebnost, ki je žival nima

*Prometej

Prometej je ukradel ogenj Bogovom in ga podaril ljudem, zato je moral odslužiti kazen na Kavkazu-prikljenjen je bil na kamen, rešil ga je Herkules.

*Tebanski mit (Antigona in kralj Ojdip – antika)

*Mit o Gilgamešu

*Mit o Minotavru

Izvor filozofije = izvor mišljenja = čudenje

večplasten izvor – vedno znova so dodajali nekaj novega zraven

Čudenje vodi k postavljanju novih vprašanj in novim spoznanjem, da stvari niso samoumevne
Čudijo se otroci =spoznavajo nove stvari.

Čudenje je dobro, saj ostanemo odprti. Če pa se nam stvar zdijo *čudne*, imamo distanco do določenih stvari. Zdrava pamet je dobra do neke mere (v zdravi pameti je včasih lahko preveč samoumevnosti).

Razlika med kozmosom in vesoljem? Kozmos je razumevanje vesolja.

Izvor filozofije je v naših glavah, če se tega zavedamo.

DEFINICIJA je vsak odgovor ne vprašanje »Kaj je?«; del definicije lahko ustvariš sam, drugače pa jo najdeš v literaturi.

Dvom ali skepsa-

Če dvomim, potem mislim, zato sem!

*biti skeptik =kot neko načelo razmišljanja

*biti skeptičen=dvomiš samo nek trenutek

Absolutni dvom – dvom v vse; v samega sebe, v obstoj materialnih stvari...

Če dvomimo, moramo razumeti do kakšnega spoznanja lahko pridemo- pridemo lahko do nekaterih gotovosti! **Gotovost iščemo skozi dvome > razvijamo kritično zavest!**

Kritičnost-

Ali obstaja kakšno vprašanje, ki je 100% brez dvoma?

>>> Jaz sem, obstajam!

PRETRESENOST vodi do **OBČUTKA IZGUBLJENOSTI** in ta vodi do **SPOZNANJA SAMEGA SEBE!**

Pretreseni ali izgubljeni smo lahko zaradi smrti, bolezni, razočaranja, neuspeha, samomora, zasvojenosti,...

IZVOR FILOZOFIJE je v dvomu, čudenju in pretresenosti!

2 nivoja zavesti: *

*

Najboljša definicija v filozofiji je **REALNA definicija** (po Aristotlu)

Razvojna definicija-nekaj smo razvijali skozi obstoj

FILOZOFIJA KOT ZNANOST

Filozofija je znanost, ki se ukvarja s človekom. Ukvarja se s celoto, da bi odkrila njeno bistvo; da bi človeku posredovala smisel.

Znanost je najsplošnejše proučevanje vsega, kar obstaja. **Je sistem hipotez in dejstev o človeku, družbi in okolju.**

K. Jaspers trdi da filozofija NI znanost; lahko bi bila na primer tudi *umetnost*.

1) ANTIKA

Začetki znanosti v Evropi so se rodili z začetki filozofije. Znanost in filozofija sta bili tesno povezani; pomeni ljubezen do pridobivanja znanosti.

Znanstveniki so filozofi, in filozofi so bili znanstveniki

FIL je bila KRALJICA znanosti (danes je to matematika)

2) NOVI VEK

Znanosti se osamosvojijo in izločijo iz FIL; vsaka znanost je s seboj odnesla svojo kramo – zato danes filozofija nima predmeta, zato si ga sposodi.

**POSKUS ESEJA:*

> *Kljub morebitnim pomislekom je filozofija znanost*

> *Kljub morebitnim pomislekom filozofija ni znanost*

Kriteriji znanstvenosti:

*Predmet

*Terminologija

*Sistematičnost

*Metode

*Načelo objektivnosti

DEJSTVO je stanje/dogodek, ki ga pravilno zaznamo in izrazimo v zadosti smiselnem stavku. Vsa dejstva so podatki, vsi podatki pa niso dejstva.

Filozofska dejstva ne obstajajo, v tem na primer se razlikuje od zgodovine.

TERMINOLOGIJA- izrazje (termin= izraz); Filozofija ima svoje termine

SISTEMATIČNOST- Filozofski anarhisti nasprotujejo sistemu

METODE: ***posebne** (uporablja jih samo manjšina)

> introspekcija,ekstraspekcija,anketa,intervju

***univerzalne/generalne** (uporablja jih večina znanosti)

>analiza, sinteza, eksperiment,sklepanje, dokazovanje, opazovanje, definiranje, argumentiranje,...

gr.metodos- pot, pot do cilja

Metoda preverjanja in ovrženja (verifikacija ali

- zaradi neustrezne uporabe te metode, filozofija ni znanost!

Preverjanje > preveriš ustreznost hipoteze z dejstvom
Ovrženje > dejstvo ni v skladu s hipotezo; hipoteza ni pravilna
.... Nekaj je ovrženo šele, ko postavimo novo hipotezo.

Teza in Antiteza (trditev- nasprotna trditev)

Debata > razprava > diskusija

Metoda argumentiranja in dokazovanja

NAČELO OBJEKTIVNOSTI- (Mislim, torej sem!)

subjekt je oseba, ki misli.

subjektivnost	-	objektivnost
(ne znanstveno; z čustvi)		(brez čustev, mišljenja, domišljije)
		GOLA DEJSTVA!

PRED-MET << nekaj pred mano, kar se mi vtisne v spomin

ESEJ

* uvod

* jedro

* zaključek >> 600 besed

* literatura

* zapiski

1) UVOD

V uvodu ne sme biti definicij in podatkov! Izrazimo cilje, kako razumeš naslov

2) JEDRO

V jedru predstavimo analizo, argumentiramo in pojasnimo. Uporabimo tudi definicije, da razložimo npr. pojme. Analiza mora biti vsaj 2/3 stopenjska.

3) ZAKLJUČEK

ANALIZA (univerzalna metoda) je *razčlenba celote na členke*, kateri so znova celota in jih lahko razčlenimo na še manjše členke (analiza ali razčlenba). *Celoto razbijamo na manjše delčke, dokler je ne razumemo*. Analizo najdemo v športu, medicini (analiza krvi, test očet.), psihologiji (psihoanaliza), slovenščini (stavčna analiza), geografiji (analiza prsti),... pa tudi v filozofiji (**POMENSKA ANALIZA**).

SINTEZA pa je združitev delčkov v celoto.

Pomenska analiza (FIL) = Sematična analiza

... se konča z definicijo! *Def.je vsak odgovor na vpr. »Kaj je?«.

3 vrste argumentov:

*smiselni/racionalni (mora imeti ustrezno povezavo s tezo)

*zadostni (teza je močnejša od antiteze, ali pa antiteza od teze)

*nedvomni (teza obvelja, antiteza je zavržena)

Argument-podati moraš razlog, zakaj tako misliš..svoje mišljenje utemljiš

UPRAVIČITI (argumentirati) – upravičimo z zadostnimi argumenti

(zadostuje za tezo, vendar obstaja tudi antiteza)

DOKAZATI – nedvomni argument; izkustveni/neposredni – razumski/posredni dokazi

(teza obvelja, antiteza ne)

DISCIPLINE FILOZOFIJE

gr.nomos – pravilo, zakon

*ni enovite terminologije

To so področja; ločijo pa se na smeri:

***ONTOLOGIJA (Metafizika)** nauk o bivanju

***GNOSEOLOGIJA (Epistemologija)** spoznavna teorija

***ETIKA** nauk o dobrem/filozofija morale

***ESTETIKA** nauk o lepem/filozofija umetnosti

1) ONTOLOGIJA (Metafizika)

gr.logos- veda

on ; to on – ontološka razlika

ontos – ontična razlika

(popolno zanikanje)

(delno zanikanje) Odg. DA/NE

BIT (ženski spol) označuje obstoj nasploh; celota bivajočega

*obča ontologija

*posebna ontol. (filozofska kozmologija, antropologija, teologija, mitološka kozmologija)

Fil. Kozmologija- kozmološki miti; nima svojih lastnih dejstev

kozmos- naše skupno razumevanje vesolja

Fil. Antropologija (veda o človeku)- bistvo človeka

>Metafizika (Aristotel-peripatetiki; svoje spise je razdelil na znanstvene in tiste, ki ne spadajo v znanost (proza). Metafizika nastopi po fiziki.

Realnost= stvarnost

Kje so meje naše pameti?

2) GNOSEOLOGIJA (Epistemologija)

Kaj lahko vem? > (vem, da) vem

gr. episteme-znanost (science)

gnosis-spoznanje

=> **spoznavna teorija** (slovenski izraz)

ključne besede: **spoznanje, vedenje – resničnost!**

Če ima veda vse kriterije znanstvenosti (če jim zadostuje), potem je veda znanost:

MEDICINA

ZDRAVILSTVO

KEMIJA

ALKIMIJA

ASTRONOMIJA

ASTROLOGIJA

»Vem, da nič ne vem.« - Sokrat

vedeti – domnevati ... (nasprotje)

Prepričanje moramo upravičiti (dokazati), da bo resnično. Ni vsako prepričanje vednost.

Vednost je prepričanje, ki je upravičeno in resnično.

Domnevanje je prepričanje, ki je lahko resnično ali neresnično.

Viri opravičenja:

* primarni: A) zaznavno izkustvo / empirija / A Posteriori (čutila) empirizem

B) razum / ratio / A priori (uporaba: Matematika) racionalizem

* sekundarni: A) spomin

B) izročilo (kaj vse si se naučil od drugih-NE SAM!)

> Lahko mu verjamemo, če ima izročilo **avtoriteto**.

3) ETIKA (moralna)

> filozofija morale / nauk o dobrem

ključne besede: **zlo, svoboda volje**

Zlo obstaja samo zato, ker obstaja svoboda volje. Če bitje nima svobodne volje, potem ne more biti zlobno / zlo.

Moralna dilema:

1) SPLAV- Ali je splav moralno sporen?

2) SMRTNA KAZEN- Ali je smrtna kazen moralno sporna?

3) UBIJANJE NA UKAZ- Ali je moralno sporno, da nekoga ubijemo na ukaz?

* Ali je moralno sporno, da ubijemo enega človeka, da jih rešimo dvanajst?

4)

RADIKALNO ZLO – Zlo lahko stopnjujemo: umor je hujši kot ugrabitev. Zaradi alkohola in nezmožnosti razmišljanja je nekdo ubil prijatelja... Radikalno zl pa so naprimer taborišča smrti v Auschwitzu.

4) ESTETIKA (Filozofija umetnosti)

ključni pojmi: **lepo, estetsko**

gr. eistes – čutnost ; v 18.st. so čutnost povezali z lepim; estetika dobi nov pomen

Estetsko in lepo sta povezana (vendar se tega ne da razložiti?)

Estetika grdega >